

Självständigt arbete (15hp)

Författare		Program/Kurs
Markus Dolama		OP SA 18 - 21
Handledare		Antal ord: 11 803
Fil Dr. Charlotta Friedner Parrat	Beteckning	Kurskod
		1OP415
Testing Theory on Ethnic Violence in the Balkans		
En teoriprovande fallstudie av Stuart J. Kaufmans ” <i>symbolic politics</i> ” mot kriget i Kosovo och Nordmakedoniens fredliga självständighetsförklaring		
ABSTRACT:		
Symbolic politics theory created by Stuart J. Kaufman attempts to give an explanation on what makes people engage in ethnic wars and genocide by combining some rationalist thoughts with social-psychological ideas. This study analyzes the symbolic politics theory by qualitative methods using the war in Kosovo and the peaceful declaration of independence in North Macedonia as cases selected through strategic selection.		
The result of this study shows that symbolic politics theory can help to understand what causes people to follow their chauvinist leaders into ethnic violence by referring to historical nationalistic myths with the use of symbols to create fear and hostility. The theory therefore helps to understand the sequence of events that eventually resulted in the war over Kosovo 1998-1999 through this study. The result of this study also shows that symbolic politics theory can help to understand why the declaration of independence in North Macedonia did not result in violence or war, even though the premisses in the country were much the same to other war-torn countries in the Balkans at the time. Results show that elites in North Macedonia chose a different path to achieve independence unlike their neighbouring countries in the Balkans. By identifying the destructive ways of using symbols referring to historical myths to create fear and hostility towards another ethnic group, North Macedonia instead displayed an including path and an effort to meet the different needs of different ethnic groups within their own borders.		
NYCKELORD:		
Kaufman, etniska krig, symbolic politics, Kosovo, Nordmakedonien, myter, symboler, Balkan.		

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Tidigare forskning	3
1.2. Problemformulering	6
1.3. Syfte	7
1.4. Frågeställning	7
1.5. Avgränsningar	7
2. Teori	8
2.1. Symbolic politics of ethnic war	8
2.1.1. Vad är symbolisk politik?.....	8
2.1.2. Etnicitetens natur	8
2.1.3. Symbolernas betydelse	9
2.1.4. Den etniska konfliktens natur	10
2.1.5. Förutsättningar för etniska krig och folkmord.....	10
2.1.6. Processer som leder till etniska krig	11
2.1.7. Typer av etniska säkerhetsdilemman.....	12
2.2. Operationalisering av teori	12
3. Metod	14
3.1. Forskningsdesign.....	14
3.2. Metod för datainsamling	14
3.3. Val av fall	15
3.4. Empiri och källkritik	15
3.5. Forskningsetik	16
4. Analys	16
4.1. Fall 1: Kosovo	16
4.1.1. Resultat Kosovo	22
4.2. Fall 2: Nordmakedonien	24
4.2.1. Resultat Nordmakedonien	29
5. Avslutning	32
5.1. Diskussion och slutsats.....	32
5.2. Vidare forskning	34
5.3. Relevans för officersprofessionen	34
6. Litteratur och referensförteckning	35

1. Inledning

Etniska konflikter har varit en del av människans resa genom hela historien och även i modern tid vittnar miljontals människors död om dess fortsatta utbredelse världen över. Etniska konflikter har dessutom ökat i antal sedan andra världskrigets slut. Därför kan betydelsen av att förstå dessa etniska konflikter som fenomen och som hot att försöka kontrollera inte nog understrykas.¹ Genom förståelsen för de underliggande faktorerna kan konflikterna i bästa fall motverkas alternativt minimeras så att den psykologiska och fysiska skadan som särpräglar denna konflikttyp begränsas. De stötestenar som teorier om etniska konflikter står inför har historiskt varit besvärliga.² Sedan 2000-talet har däremot teorier om etniska konflikter florerat och möjligheterna att kunna förstå för att kontrollera något så komplex som etniska konflikter har därmed ökat. Denna ökning har däremot föranlett problematiken att en mängd olika teorier med olika perspektiv som utgångspunkt för sina förklaringar står i konflikt med varandra. På grund av denna problematik försvåras möjligheterna att förstå och kontrollera etniska konflikter om vi inte vet vilken angreppsvinkeln för en etnisk konflikt vi ska utgå ifrån. Detta leder till frågan om något så komplicerat som etniska konflikter, som ofta härstammar från historiska problem, kan förstås genom logik eller människans psykologi.

1.1. Tidigare forskning

Flertalet teorier som syftar till att försöka förstå de etniska krigens ursprung antar en rationalistisk utgångspunkt för sina analyser. Genom dessa rationalistiska tankar har forskning genomförts som syftar till att specificera vad rationalistisk förklaring till krig är, vilket har resulterat i att de mest centrala rationalistiska aspekterna är att krig är både riskfyllt och kostsamt. Detta borde i sin tur innebära att aktörer som agerar rationellt inte borde chansa på riskfyllda och kostsamma krig, snarare borde de göra försök att nå överenskommelser som gynnar alla sidor.³ Rationalistisk forskning om etniska krig har resulterat i olika förklaringsmodeller som har utgångspunkten i att krig är riskfyllda och kostsamma, vilket innebär att det borde finnas framförhandlade fredliga överenskommelser som rationellt ledda aktörer borde föredra framför krig.⁴ Vidare beskriver förklaringsmodellerna olika anledningar till varför grupper inte kan eller inte vill acceptera denna typ av överenskommelser. Varav den starkaste förklaringen till varför grupper i dispyt inte har möjlighet att gå med på fredliga överenskommelser innebär en

¹ Donald L. Horowitz. *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley: University of California Press, 1985, 1.

² Horowitz. *Ethnic Groups in Conflict*, 95.

³ James D. Fearon. Rationalist Explanations for War. *International Organization*. VOL. 49, nr. 3, 1995: 379-414, 380.

⁴ Denny K. Elaine & Barbara F. Walter. Ethnicity and Civil War. *Journal of Peace Research*. VOL. 51, nr. 2, 2014: 199-212, 206.

kombination av att information hemlighålls som innefattar lösningar samt motivation att förvanska dessa.⁵ Fortsatt rationalistisk forskning om vikten av information har resulterat i tre perspektiv för att undvika och hantera etniska konflikter. Detta på grund av argumentet att etniska konflikter oftast orsakas av kollektiva rädslor för framtiden. När grupperns säkerhet skapar rädslor uppstår farliga och svårlösta säkerhetsdilemman som medför potential till våldsamheter. När information misslyckas skapas problem av trovärdigt engagemang och ett säkerhetsdilemma uppstår, vilket i sin tur gör grupper oroliga, staten försvagas och en konflikt blir mer trolig. Etniska aktivister och politiker som agerar inom grupper kan då bygga vidare på dessa rädslor och den osäkerhet som finns för att polarisera samhället.⁶ Det första perspektivet belyser vikten av att hantera information. Vilket innebär att det mest effektiva politiska verktyget som internationella aktörer besitter är att tillse att objektiv, opartisk och avvägd information görs tillgänglig för parterna involverade i en eventuell konflikt. Det andra perspektivet innebär att assistera stater som är på väg att falla genom misslyckande av att delge information. Externa aktörer bör således förhindra att en stat fallerar genom att tillse att statens ledning lever upp till minimumstandard av politisk och humanitär rätt, samt lag och ordning.⁷ Till sist behöver fredsavtal mellan etniska grupper i konflikt förhandlas fram, men framför allt behöver de implementeras. Implementeringen av fredsavtalen blir en avgörande faktor för skapandet av ordning.⁸

Rationalistiska förklaringar påstår också att etniska konflikter inte orsakas av gruppskillnader, historiskt hat, gamla konflikter eller modern tids ekonomiska utmaningar.⁹ Fortsatt rationalistisk forskning om kollektiva rädslor beskriver att orsaken snarare är ledare med dålig kontroll över sin makt, rädsla bland befolkningen samt osäkerhet om intentioner hos våldsförespråkare.¹⁰ Således är etniskt våld ett säkerhetsdilemma som initieras av rädslor för att bli offer. Vidare gör rädslor att medborgare agerar på idéer och påståenden som de sannolikt tror är falska snarare än sanna. Detta är inte irrationellt utan snarare ett rationellt agerande på grund av de stora konsekvenserna att ha fel.¹¹

⁵ Fearon. *Rationalist Explanations for War*, 409.

⁶ David A. Lake & Donald Rothchild. *Containing Fear: The Origins and Management of Ethnic Conflict*. *International Security*. VOL. 21, nr. 2, 1996: 41-75, 41.

⁷ Lake & Rothchild. *Containing Fear: The Origins and Management of Ethnic Conflict*, 74.

⁸ *Ibid.*, 75.

⁹ *Ibid.*, 42.

¹⁰ Rui J.P de Figueiredo & Barry R. Weingast. *The Rationality of Fear: Political Opportunism and Ethnic Conflict*. *Civil wars, insecurity, and intervention*. New York: Colombia University Press, 1999: 261-302, 263.

¹¹ Figueiredo & Weingast. *The Rationality of Fear: Political Opportunism and Ethnic Conflict*, 294.

Den tidigare forskningen består även av teorier som kombinerar rationalistiska förklaringar med konstruktivistiska tankar, men också rationalistiska förklaringar med en socialpsykologisk utgångspunkt. Genom att analysera vad uttrycket ”etniska identiteter är socialt konstruerade” kan betyda utvecklas två sätt att tolka påståendet att processer av att skapa identiteter hjälper till att förklara etniskt våld. Om individer ses som skaparna av etniska identiteter så tenderar konstruktivistiska förklaringar till etniskt våld att sammanstråla med rationalistiska, strategiska analyser, särskilt de som betonar eliter som manipulerar folket men också de som ser våld som härstammar från etniska interaktioner. Om synsättet i stället är att det är diskursiv gestaltning eller kulturella system som skapar etniska identiteter så tenderar konstruktivistiska förklaringar för etniskt våld att sammanstråla med kulturistiska delar som betonar den interna logiken av specifika kulturella sätt att tänka på, prata och agera. Vid detta synsätt skapar vissa eller alla diskurser av etnicitet en mottaglighet till våld.¹² Genom att analysera sex fall av etniska konflikter nås resultatet att det finns större förklaringskraft i att det är strategiska delar av etniskt identitetsskapande som kan länkas till våldsamheter, varpå det inte finns någon större mängd bevis som skulle kunna blanda in diskursiva system.¹³ Detta synsätt påstår också att myter inte har någon förklaringskraft kopplat mot resultat av etnisk politik.¹⁴ Istället är den vanligaste orsaken till våldsamheter eliter som provocerar fram våldsamheter och att befolkningen följer efter oavsett priset och konsekvenserna.¹⁵ Den socialpsykologiska utgångspunkten för att förstå etniska konflikter kritiserar dessa rationalistiska teorier då de missar viktiga psykologiska aspekter. Den socialpsykologiska utgångspunkten påpekar i stället vikten av ogripbara aspekter så som status och emotionella motiv för att förklara etniskt våld i kombination med viss logik.¹⁶ Socialpsykologiska förklaringar till etniska konflikter försöker svara på vad det är som leder till att olika ledare organiserar tortyr, utdrivning, mord och våldtäkter av sitt eget lands medborgare på grund av etnicitet. Men även hur det kommer sig att följare agerar och följer sina ledares grymheter mot livslånga grannar. Socialpsykologiska förklaringar argumenterar också för att tidigare teorier om etniska krig inte kombinerar alla aspekter så som ekonomiska aspekter, manipulativa ledare, gammalt hat med mera. Således genomförs försök att

¹² James D. Fearon & David D. Laitin. Violence and the Social Construction of Ethnic Identity. *International Organization*. VOL. 54, nr. 4, 2000: 845-877, 846.

¹³ Fearon & Laitin. Violence and the Social Construction of Ethnic Identity, 874.

¹⁴ Stuart J. Kaufman. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence. *International Security*. VOL. 30, nr. 4, 2000: 45-86, 47.

¹⁵ Fearon & Laitin. Violence and the Social Construction of Ethnic Identity, 874.

¹⁶ Kaufman. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence, 46.

kombinera flera aspekter i skapandet av dessa teorier, men framför allt socialpsykologiska aspekter för att kunna erbjuda en förklaring till varför denna typ av krig uppstår, men också varför de oftast inte uppstår.¹⁷ Socialpsykologiska förklaringar bemöter dock en del kritik efter att ha analyserats, trots att vikten av att integrera rationalistiska tankar med socialpsykologiska aspekter för att förstå etniska krigs ursprung belyses. Detta på grund av att det är oklart om socialpsykologiska förklaringsaspekter skapar en tillräckligt stark grund för etniskt krig eller om andra aspekter har utelämnats.¹⁸

1.2. Problemformulering

Att försöka förstå den underliggande orsaken till uppkomsten av extrema etniska våldsamheter är något som har studerats länge. Vad är det som orsakar att etniska grupper tar sig an hänsynslösa krig och ibland även folkmord, samtidigt som andra under liknande omständigheter inte gör det? Utav tjugo stora väpnade konflikter som pågick under 2005 så var exempelvis femton av dessa klassificerade som etniska konflikter. Försök att förklara hur denna typ av konflikter uppstår har genererat en stor mängd forskning samt diverse olika teorier.¹⁹

Den forskning som genomförts om etniska krig har skapat två olika sidor som står i konflikt med varandra om vilken typ av teori som kan förstå etniska krigs uppkomst bäst, samt hur krigen kan lösas/undvikas. Dessa två sidor består av en rationalistisk sida och en socialpsykologisk sida som har olika förklaringar och påståenden. På den rationalistiska sidan finns det flertalet olika teorier som försöker förstå krigens uppkomst ur liknande perspektiv samtidigt som den socialpsykologiska sidan ofta representeras av Stuart J. Kaufmans symbolic politics teori, som även inkluderar vissa rationalistiska tankar.

Som forskningsöversikten visar så kritiserar Stuart J. Kaufman de rationalistiska teoriernas förklaring till uppståndelsen av etniska konflikter och har själv gjort teoriprovande forskning för att stärka sin egen teori och avfärda övriga teorier. Samtidigt kritiseras teorin för att missa viktiga aspekter som skulle kunna förklara uppkomsten av etniska krig. Kaufmans resultat visar att hans teori har en bättre förklaringskraft kopplat mot de fallen han analyserar, dock har han mottagit kritik för att teorin analyseras med hjälp av idealtypsfall som på förhand

¹⁷ Stuart J. Kaufman. *Modern Hatreds: The Symbolic Politics of Ethnic War*. Ithaca: Cornell University Press, 2001, 2.

¹⁸ Shiping, Tang. The Onset of Ethnic War: A General Theory. *Sociological Theory*. VOL. 33, nr. 3, 2015: 256-279, 261.

¹⁹ Kaufman. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence, 45.

passar teorin, samtidigt som han själv påstår motsatsen.²⁰ Vidare påstår Kaufman att teorin samtidigt visar förståelse om varför etniska konflikter inte uppstår, något som han själv inte prövar. Således är det av intresse att analysera symbolic politics teorin med hjälp av tidigare oprövat fall av etniskt krig samt fall där potential till etniskt krig existerade men aldrig uppstod. Rationalistiska teorier och symbolic politics refererar ofta till händelser om Serbiens president Milošević. Forskning om etniska krig i Balkan som behandlar dessa teorier är däremot begränsat under tiden då Milošević var president. Därav är det av intresse att analysera symbolic politics teorin på fall av etniskt krig i Balkan som inte tidigare behandlats samt situationer där potential till etniskt krig existerade.

1.3. Syfte

Utifrån problemformulering och den forskningslucka som identifierats är det uppsatsens syfte att testa symbolic politics teorin genom teoriprovande kvalitativ textanalys på fallen Kosovo och Nordmakedonien. Eftersom detta är för teorin oprövade fall kan denna studie bidra till det forskningsläge som presenterats under tidigare forskning då studiens resultat kan komma att stärka eller försvaga symbolic politics teorins samt socialpsykologiska möjligheter att förstå etniska konflikter.

1.4. Frågeställning

Hur kan Stuart J. Kaufmans symbolic politics teori hjälpa till att förstå uppkomsten av det etniska kriget i Kosovo samt Nordmakedoniens fredliga uttåg ur Jugoslavien?

1.5. Avgränsningar

I analysen kommer analysverktyget enbart att fokusera på att studera relationer mellan Serbien, Nordmakedonien och Kosovo även om andra nationer kan nämnas i analysen.

För etniska historiska symboler sker ingen avgränsning i tid för analysen, dock fokuserar resterande analys av fallet Kosovo från att de förlorade sin autonomi 1989 tills det att fullskaligt krig utbröt 1998. För fallet Nordmakedonien fokuserar analysen i tid från landets självständighetsförklaring 1991 fram till 1999.

²⁰ Tang. The Onset of Ethnic War: A General Theory, 262.

2. Teori

Följande teorikapitel innehåller en beskrivning av för teorin och ämnet relevanta termer.

Därefter följer en beskrivning av symbolic politics och slutligen sker en operationalisering av teorin med tillhörande analysverktyg.

2.1. Symbolic politics of ethnic war

2.1.1. Vad är symbolisk politik?

För att kunna förstå etniska krig och symbolisk politik måste betydelsen av vissa termer preciseras. Inledningsvis är etniska grupper och nationer olika men överlappande koncept. En etnisk grupp är en grupp som delar fem nyckelegenskaper: ett gruppnamn, delad härkomst, delade historiska händelser, delad kultur så som språk eller religion samt tillhörighet till en specifik geografisk plats. En nation däremot är en socialt organiserad grupp som strävar efter politiskt självstyre, således är inte alla nationer etniska grupper.²¹

Centralt för att förstå etnicitet är termerna *myt* och *symbol*. En myt är en tro som en större grupp människor delar och som ger en viss betydelse för händelser och handlingar.

Sanninghalten i myten är irrelevant, syftet med myten är att hjälpa människor förstå vad en uppsättning händelser betyder för dem. Vidare är en symbol en emotionellt laddad referens till en myt.²²

Den sista termen som behöver specificeras är etniska krig, vilket är ett krig där nyckelfrågorna involverar antingen etniska aspekter så som språk, religion eller statusen hos de inblandade etniska grupperna. Kriget är organiserade väpnade konflikter mellan åtminstone två krigförande sidor där minst ettusen människor dödas.²³

2.1.2. Etnicitetens natur

Teorin ser på etnicitet som mer än sociala kategorier som manipuleras av samhällstoppen.

Den har snarare synsättet att varje etnisk grupp definieras av ett komplex av mytiska symboler som identifierar vilka komponenter av delad kultur, vilka tolkningar och historia som binder en grupp tillsammans och särskiljer dem från andra. Dessa identitetsdefinitioner är alltid subjektiva. I Bosnien och Irland delar myter grupper genom religion, men i andra fall kan delat språk och uppfattat arv vara viktigare än religiös mångfald. Denna uppfattning om

²¹ Kaufman. *Modern Hatreds: The Symbolic Politics of Ethnic War*, 16.

²² Ibid., 16.

²³ Ibid., 17.

etnicitet identifierar att även om komplexiteten av mytiska symboler är formbar till en viss gräns så har den oftast djupa rötter i historia och kultur som inte kan ignoreras.²⁴

Den eller de kulturella personerna som främjar en given tolkning av etnicitet är oftast inte samma personer som politikerna som utnyttjar den. Politikens förmåga att utnyttja etnicitet instrumentellt är därav begränsat av den kulturella kontext som de verkar i. Exempelvis är serbiska myter och symboler som relaterar till Kosovo populariserade av lingvisten Vuk Karadžić och uppmuntrades av den serbiska regeringen på 1800-talet. Dessa myter nyttjade senare president Slobodan Milošević, men han blev också begränsad av dem.²⁵

Även om alla gruppmytologier oftast visar på någon form av etnocentrism så varierar myterna i vilken grad de porträtterar andra som gruppens fiende. Läroböcker i Frankrike och Tyskland porträtterade varandra som medfödd fiende före andra världskriget, vilket upphörde efter 1950. Denna variation genererar den symboliska teorins första nyckelhypotes som innebär: desto mer grupper komplexa mytiska symboler fokuserar på fiendlighet mot en särskild motståndare, ju större är chansen för våldsamheter.²⁶

2.1.3. Symbolernas betydelse

Teorin bygger på resultat av neurovetenskap som visar att det inte är rationella uträkningar, utan känslor som motiverar människor att agera. Känslor hjälper människor att prioritera mellan konkurrerande faktorer, exempelvis gör rädsla att människor prioriterar säkerhet före andra mål så som välbefinnande.²⁷

Teorin hävdar att vanliga människor väljer emotionellt mellan konkurrerande värderingar och ledare genom att svara på den mest frammanande symbolen som presenteras för dem. Symboler är kraftfulla på grund av att de hänvisar till ett intresse och till en emotionellt laddad myt, som ofta ramar in en intressekonflikt som en kamp mot fiendliga, onda eller mindre värda grupper. Etniska eller nationella symboler är oerhört kraftiga i denna kontext då de skapar möjligheter för politiker att omtolka intressekonflikter som en kamp för säkerhet, status och gruppens framtid. Genom att nyttja symboler för att framkalla känslor som förbittring, rädsla och hat kan politiker motivera följare att agera. Politiker med logiska argument är oftast underlägsna när de konkurrerar med denna typ av känslomässiga

²⁴ Kaufman. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence, 50.

²⁵ Ibid., 51.

²⁶ Ibid., 51.

²⁷ Ibid., 51.

symboliska uppmaning. Som exempel engagerade nationalistiska armeniska debattörer en miljon armenier i Karabakh-dilemmat 1988. Trots mothugg från media och regering lyckades de engagera genom att trycka på nationell stolthet grundat i nationella symboler så som Mount Ararat. De riktade fiendtlighet mot azerbajdzjanska turkar genom att referera till folkorden 1915. Den sittande regeringen uppmanade till försiktighet för att undvika våldsamheter och betonade eventuella konsekvenser av etnisk konfrontation. Detta resulterade i att regeringen blev ersatt av nationalisterna som funnit stort stöd för en ”helig sak” som snabbt provocerade fram ett krig.²⁸

2.1.4. Den etniska konfliktens natur

Enligt teorin är inte intressen på individ- eller gruppnivå den huvudsakliga faktorn i etniska konflikter, utan källan till etniska konflikter är framför allt kampen för gruppens värde. Som exempel från det forna Jugoslavien lockades väljare av det emotionella som nationalistiska orosmakare erbjöd i form av Milošević och Franjo Tuđman i stället för det intressebaserade som erbjöds från ekonomiska reformatorer som stöttade den populära statsministern Ante Marković. Således resulterade detta val i krig som inte låg i någons intresse, men förståeligt i form av en kamp om status.²⁹

2.1.5. Förutsättningar för etniska krig och folkmord

En premiss för våldsamma etniska konflikter är att gruppmyter som motiverar fiendtlighet existerar. Dessa måste existera före en politiker kan manipulera dem. Dessa myter är dock inte en tillräcklig förklaring till våld, fiendliga myter är vanliga, men etniska våldsamheter är ovanliga.³⁰

Kopplat mot känslor föreslår teorin ytterligare en premiss: etnisk attraktion lyckas enbart skapa extrema våldsamheter om gruppen också har en rädsla för att gruppens existens är hotad. I vissa fall kan det vara en rädsla för folkmord, och i andra fall kan begränsade hot bli överdrivet till den gräns att de uppenbarar sig som existentiella hot. Att överdriva denna typ av hot är ofta en del av en plan, en ordentlig analys av demografiska och militära balanser spelar mindre roll. Det är viktigare att ha förmågan att framkalla känslomässiga reaktioner, ”vår grupp är i fara”. Eftersom rädsla är subjektivt måste effekterna av rädslor sannolikt

²⁸ Kaufman. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence, 52.

²⁹ Ibid., 52.

³⁰ Ibid., 52-53.

kunna förstås. Desto större en grupps rädsla för utrotning är, desto större är chansen, och sannolikt intensiteten av våld mot etniska rivaler.³¹

En tredje premis för etniskt krig eller folkmord är politiska möjligheter som består av två delar. Först måste det finnas politiskt tillfälle att mobilisera utan att mötas av effektivt motstånd, att ha tillgång till statliga institutioner förstärker tillfälle att agera. Den andra delen är en territoriell bas, etniska rebeller kan inte mobilisera om de inte är territoriellt koncentrerade i en viss region eller har en bas i ett grannland. Återigen måste sannolikheten kunna förstås, desto större möjlighet för båda sidorna i en etnisk konflikt att mobilisera för våld, desto större är chansen för krig mellan dessa grupper. Folkmord kräver dock bara möjlighet att mobilisera för den sidan som begår folkmordet.³²

2.1.6. Processer som leder till etniska krig

Symbolisk politik leder till etniska krig eller folkmord genom en process som involverar tre faktorer: massfientlighet, chauvinistisk politisk mobilisering samt ett säkerhetsdilemma som interagerar med varandra och eskalerar, om premisserna finns närvarande. Detta sker oftast genom att vara elitled. Den elitleda mobiliseringen innebär att sittande ledare använder symboler som porträtterar en annan grupp som fiende vilket skapar fientliga känslor och provocerar våld samt spär på etniska rädslor. Denna typ av politik skapar ett hot mot andra grupper, förstärker rädslor och fientlighet samt leder till framväxten av extrema ledare inom andra grupper som manipulerar och använder denna typ av symboler vilket resulterar i en eskalerande spiral av fientligheter och till slut etniskt krig.³³

Teorin specificerar således alla filter mellan etniska myter och utbrottet av krig eller folkmord. Dessa myter måste rättfärdiga fientlighet mot en annan grupp samt bli stärkt av existentiella rädslor, vidare måste grupperna ha möjlighet att mobilisera samtidigt som fientligheter växer och en chauvinistisk mobilisering sker. Trots dessa faktorer kan våldsamheter undvikas om etniska eliter skickligt definierar gruppens behov på ett skäligt sätt och samarbetar genom gruppens olika klasser för att motverka våldsamheter. Extrema våldsamheter uppstår således bara om samtliga ovanstående faktorer försöker skapa våldsamheter.³⁴

³¹ Kaufman. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence, 53.

³² Ibid., 53.

³³ Ibid., 54.

³⁴ Ibid., 54.

2.1.7. Typer av etniska säkerhetsdilemman

Teorin menar att eskalerande konflikter i dessa fall är en typ av säkerhetsdilemma. En konflikt som enbart drivs av själviska/giriga motiv är inte ett säkerhetsdilemma, dock argumenterar teorin för att i fall av etniskt inbördeskrig är girighet och säkerhetsmotiv omöjliga att skilja på. Chauvinistiska ledare påstår alltid att de drivs av säkerhetsmotiv, men det som gör dem chauvinistiska är att de definierar dominans över rivaliserande grupper som säkerhet för sin egen grupp, vilket naturligt är hotfullt för den rivaliserande gruppen. Om två eller fler konkurrerande grupper anser att de har behov av att dominera samma område så är resultatet ett säkerhetsdilemma. Ingen utav grupperna kan känna sig säkra om inte deras behov möts, men att möta allas behov kan inte möjliggöras samtidigt. Situationen förstås således bäst genom att den involverar både själviska motiv och girighet samt ett säkerhetsdilemma, där agerande av ena sidan till viss del motiverat av osäkerhet skapar osäkerhet för den andra sidan.³⁵

2.2. Operationalisering av teori

För att möjliggöra analys av teorin tilldelas teorin operationella indikatorer i syfte att göra teorins begrepp mätbara. Att ha god överensstämmelse mellan teoretiska definitioner och operationella indikatorer och mäta det som studien påstår sig mäta är avgörande för att kunna skapa trovärdiga slutsatser. Således skapar en hög grad av samstämmighet mellan begreppen och indikatorer en god begreppsvaliditet.³⁶

³⁵ Kaufman. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence, 54-55.

³⁶ Peter, Esaiasson; Mikael, Gilljam; Henrik, Oscarsson; Ann Towns; Lena, Wängnerud. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. Uppl. Stockholm: Wolters Kluwer, 2017, 56-57.

Fall		
Symbolic Politics		
Variabler	Indikatorer	Närvaro (Ja/Nej)
Premisser	P1: Utbredda gruppmyter existerar på båda sidor som uttryckligen rättfärdigar fientligheter mot, eller behovet att dominera den etniska motståndaren.	
	P2: Rädslor för gruppens utdöende finns hos båda sidor när våldsamheter bryter ut.	
	P3: Båda sidor har territoriell bas och möjlighet att mobilisera.	
Därefter drivs mobilisering för våldsam konflikt genom tre processer:		
Processer	P4: Extrema massfientligheter uttrycks i media och ger stöd för målet av politisk dominans över etniska rivaler (på åtminstone en sida) eller motstånd för sådan dominans.	
	P5: Chauvinistiska eliter använder symboliska uppmaningar till gruppmyter, vilket leder till och främjar rädslor och massfientlighet att mobilisera sina grupper för konflikt.	
	P6: Ett säkerhetsdilemma som drivs av själviska och giriga motiv skapas, där växande extremism av ledarskap på ena sidan resulterar i radikaliserings av ledarskapet på den andra.	

Figur 1. Analysverktyg – symbolic politics.

För att modellen ska vara korrekt behöver det finnas bevis i varje etniskt krig där varje premiss inte enbart var närvarande utan även nyttjas i processerna. Utöver detta kräver teorin att en uttryckligen folkmordisk politik måste baseras på myter som uttrycker eliminering.³⁷

Empirin analyseras genom att söka efter de operationella indikatorerna (P1-P6), detta för att se om de finns närvarande samt om de utnyttjas i processerna och leder till skapandet av ett säkerhetsdilemma. Dess roll i skapandet av mobilisering och säkerhetsdilemma kommer att diskuteras under resultatet i syfte att redovisa eventuella subjektiva tolkningar om varför de anses som närvarande eller inte.

³⁷ Kaufman. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence, 58.

3. Metod

Nästkommande kapitel redogör för vilken forskningsdesign och datainsamlingsmetod som kommer att nyttjas för studiens analys. Vidare kommer även forskningsetiska överväganden att diskuteras. Även materialet som ligger till grund för analysen kommer att diskuteras utifrån källkritiska aspekter.

3.1. Forskningsdesign

Utifrån studiens syfte har valet av forskningsdesign fallit på en teoriprovande design, detta på grund av att kunna pröva hur teorin kan skapa förståelse för uppkomsten av etniska krig då det är uppsatsens övergripande syfte. Således faller studien inom ramen för en förklarande studie där undersökningen syftar till att förklara vilka faktorer som är orsak till en viss företeelse.³⁸ Uppsatsens syfte och frågeställning bäddar också för att motivera fallstudie som forskningsstrategi. Detta i syfte att nå en hög grad av validitet och möjliggöra att identifiera och mäta de indikatorer som representerar den valda teorin.³⁹

Styrkan med denna design är påverkan på den externa validiteten eftersom två fall analyseras och jämförs via mest lika-design, där fallen är så lika varandra som möjligt på oberoende variabler bortsett från de förklaringsvariabler som är centrala för analysen. Därav bör således generaliserbarheten för studien ses som god. Detta eftersom en teoriprovande jämförande fallstudie med fördel bör kunna generaliseras även till andra fall av etniska konflikter som inte denna studie behandlar. Dock kräver teorin välgrundade slutsatser inom ramen för de analysenheter som analyseras. Vilket denna design möjliggör men tidsramen för uppsatsskrivandet blir således gränssättande för att behandla fler fall.⁴⁰

3.2. Metod för datainsamling

Analys av empirin består av kvalitativ textanalys. Metoden motiveras genom att skapa möjlighet för meningssammanhang, det vill säga att kunna undersöka vad som ligger bakom människors handlingar. Denna typ av förklarande analys kan således visa på orsaker till hur en social företeelse skapas, vilket är teorins syfte. Detta innebär att empirin kan analyseras genom kvalitativ textanalys för att identifiera meningssammanhang som i sin tur kan stärka

³⁸ Asbjörn, Johannessen. Per Arne, Tuft & Line Christoffersen. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 2. Uppl. Malmö: Liber AB, 2020, 43.

³⁹ Alexander L. George & Andrew Bennett. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge Massachusetts: MIT Press, 2005, 19.

⁴⁰ Esaiasson; Gilljam; Oscarsson; Towns; Wängnerud. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 89.

eller försvaga teorin.⁴¹ Svagheten med denna metod är att detta sker via tolkningar av texten, detta kan dock undvikas om dessa tolkningar redovisas i studien. Det kan ske genom citat, referat av nyckelpassager samt argumenterande slutsatser. På så sätt kan analysen visa på att inga förutfattade meningar har nyttjats från empirin samt att de argumenterande slutsatserna skapar möjlighet att lyfta olika överväganden som gjorts under tolkningsarbetet.⁴²

3.3. Val av fall

Då studien prövar teorin på enbart två fall är det därför viktigt att motivera val av fall. Detta då det är av stor vikt att kunna generalisera resultaten mot andra liknande fall som inte analyseras i studien.⁴³ Studien prövar teorin på fallen Kosovo och Nordmakedonien och fallen har valts genom strategiskt urval där Kosovo är valt på grund av det etniska krig som uppstod samtidigt som Nordmakedonien erbjuder en liknande kontext med skillnaden att ett krig inte startade där, således är fallen så lika varandra som möjligt med undantag för utfallsvariabeln. Vidare motiveras valen av fall genom att Milošević och Kosovo används i vissa studier som exempel på både den rationalistiska sidan och den socialpsykologiska, detta trots att ingen faktiskt analyserar fallet Kosovo. Ytterligare motiveras valen av fall då de båda har samma premisser i form av att båda tillhörde Jugoslavien och båda har brutit sig loss under liknande omständigheter under samma årtionde. Motiveringen av fall stärks också då båda regioner består av blandad etnicitet där båda fallen behandlar serber och perioden under president Milošević.⁴⁴

3.4. Empiri och källkritik

Det empiriska underlag som ligger till grund för analysen har granskats efter de källkritiska kriterierna som består av äkthet, oberoende, samtidighet och tendensfrihet.⁴⁵ Underlaget består till störst del av sekundärkällor och utgörs av tryckta böcker, medierapportering samt pressmeddelanden. Eftersom en stor del av empirin naturligt består av sekundärkällor används flera källor för att bekräfta samma händelser vilket i sin tur bör öka studiens validitet. Analysenheterna är författade av samtliga sidor av konflikterna samt att källor från utomstående parter också nyttjas, vilket bör tillse att tendenser av materialet som nyttjas är

⁴¹ Johannessen; Tufte & Christoffersen. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 225.

⁴² Esaiasson; Gilljam; Oscarsson; Towns; Wängnerud. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 232.

⁴³ *Ibid.*, 89.

⁴⁴ *Ibid.*, 161.

⁴⁵ *Ibid.*, 288.

balanserat. Vidare är materialet författat i acceptabel närtid av händelserna, vilket också stärker samtidigtheten och materialet borde således inte ha påverkats av historiska händelser.

3.5. Forskningsetik

Etik rör i första hand förhållandet mellan människor och etiska problem kan uppstå när forskning direkt rör människor, i första hand vid datainsamling oavsett form. Således påverkas ingen tredje part i denna studie då det empiriska underlaget består av bland annat böcker, vetenskapliga artiklar och andra textade dokument.⁴⁶ Detta innebär att de forskningsetiska riktlinjerna (informantens rätt till självbestämmande och autonomi, forskarens skyldighet att respektera informantens privatliv samt forskarens ansvar när det gäller att undvika skada) inte tillämpas i studien.⁴⁷ Dock har empiriskt material valts efter de källkritiska reglerna samt att subjektiva tolkningar åskådliggörs och diskuteras i största möjliga mån.

4. Analys

4.1. Fall 1: Kosovo

Bakgrund till kriget

Efter Titos död 1980 eskalerade albansk nationalism i Kosovo och många privata attacker mot serber och deras ägor ägde rum samt att ortodoxa kyrkor och kloster brändes upp på grund av etniskt hat. Således minskade den serbiska populationen i Kosovo trots att regionen fortsatt var en del av serbienstyrda Jugoslavien.⁴⁸ Fram till 1989 var Kosovo en autonom region i Serbien, som var en av sex republiker i det forna Jugoslavien. Från 1968 till mitten av 1980-talet blev Kosovo med tiden mer självständigt från Serbien, fram till och med 1989 då Serbien drog tillbaka Kosovos autonoma status, varpå Kosovo enbart blev en provins i Serbien. Serbiens allt hårdare grepp över Kosovo under 1990-talet ökade oroligheterna i Kosovo. Vilket kännetecknades av brott mot mänskliga rättigheter mestadels genomfört av serber mot kosovoalbaner fram tills att en väpnad konflikt startade 1998.⁴⁹

⁴⁶ Johannessen; Tuft & Christoffersen. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 74.

⁴⁷ Ibid., 76.

⁴⁸ Julie A. Mertus. *Kosovo, How Myths and Truths Started a War*. Berkeley: University of California Press, 1999, 14-15.

⁴⁹ Mertus. *Kosovo, How Myths and Truths Started a War*, 1.

P1: Serbiska myter

En av de viktigaste serbiska myterna är slaget vid trastfältet 1389 mellan Serbien och osmanska armén. Oaktat om slaget var en av de största bataljerna någonsin i Europa eller en helt obetydlig händelse för världshistorien spelar ingen roll för generationer av serber. Det som har betydelse är att det är det slaget som är av störst vikt utav alla slag i Kosovo och spelar en stor roll för serbers historia. För vissa serbiska historiker är Kosovo inte bara en myt, utan en historisk idé som hjälpt en nation att skapa en länk till sitt sanna förflutna. Slaget har lett till serbisk poesi, högtiden Vidovdan kopplat till serbiska ortodoxa kyrkan, samt använts som referenser av nutida politiska ledare. Oavsett slagets verkliga utfall har slaget använts som en oersättlig faktor för att behålla Serbiens nationalistiska medvetande vid liv och bidrog till att framgångsrikt återfå självständighet.⁵⁰

Det serbiska perspektivet av Kosovo fokuserar på framtvungade migrationer av serber från Kosovo mellan 1960 och 1980. För serber är det dominerande argumentet för förtrycket mot albaner i Kosovo att det var nödvändigt för att skydda serber bosatta i området. Serber påstår att de har investerat i Kosovo finansiellt, men högt födelseantal hos albaner, dålig investeringspolitik och underliga idéer hos lokala ledare gjorde investeringarna meningslösa. Det råder ingen tvekan om att Kosovo var ekonomiskt outvecklat med en hög grad av analfabetism och en traditionell patriarkalisk struktur som skapar ömsesidiga stängda etniska samhällen.⁵¹

P1: Albanska myter

Det etniska och kulturella bandet mellan tidiga illyrer och medeltida albaner är fakta för albaner. Den albanska sidan har synsättet att serber och montenegriner alltid haft målet att ockupera illyr-albanska landet. De menar att expansionen av den serbiska staten i Kosovo under 1100-talet och framgent inte var en befrielse av de serbiska landen utan en annektering och ockupation av albanskt territorium. Även efter den osmanska ockupationen har serber mottagit stöd från ortodoxa kyrkan och Ryssland, vilket har lett till skapandet av deras självständighet. Sen dess har serbiska ortodoxa kyrkan, och serbiska ledare alltid avsett att invadera albanernas land.⁵²

⁵⁰ Florian, Bieber & Zidas, Daskalovski. *Understanding the War in Kosovo*. London: Frank Cass Publishers, 2005, 13.

⁵¹ Bieber & Daskalovski. *Understanding the War in Kosovo*, 52.

⁵² Ibid., 16.

Balkankrigen 1912 och 1913 medförde skapandet av en albansk stat men stora delar av Albanien etniska delar så som Kosovo ockuperades av serbiska och grekiska arméer. Serbien insåg att majoritetsbefolkningen i Kosovo bestod av albaner och för att ändra den etniska balansen i området utförde serberna regelbundet dödande av albaner, tvångsförflyttningar och flyttade serber in i området.⁵³ Enligt albanska källor:

”Perioden mellan 1913 och 1939 skickades militär och polis för att straffa och massakrera befolkningen. Från 1918 till 1938 förstörde och brände militären 320 albanska byar; mellan enbart 1918 och 1921 dödades 12,346 personer, 22,160 människor fängslades, 50,515 plundrades och 6,125 hus brändes ner.”⁵⁴

Det albanska perspektivet påstår att serber länge har begått etnisk rensning mot albaner i Kosovo, och albaner påstår att Kosovo alltid har varit Serbiens koloni. För albaner är det serbiska förtrycket ett argument för utbrytning.⁵⁵

P2: Serbiska rädslor

Under perioden före kriget 1998 innan och efter Kosovo hade autonomi skapade kosovoalbaner ett mönster av diskriminering mot serber i syfte att få dem att lämna. Resultatet blev att drygt hälften av alla serber i Kosovo lämnade under albanskt förtryck och utan lagligt eller politiskt skydd. Kosovoserber fick utstå trakasserier, våld, våldtäkter samt att många serbers ägor brändes upp, vilket resulterade i skapandet av starka nationalistiska känslor samt rädslor för kosovoserbernas överlevnad.⁵⁶

P2: Albanska rädslor

Sent 1997 och tidigt 1998 skedde sporadiska revolter av albaner vilket möttes av urskillningslöst våld från serbiska säkerhetsstyrkor. Serbisk politik stimulerade skapandet och växandet av Kosovo Liberation Army (KLA), detta genom att nyckelmedlemmar i KLA blev radikaliserade genom misshandel i serbiska fängelser. Flera av dessa nyckelmedlemmar blev sedan frisläppta 1995 och ville då hämnas. Dels på grund av hur de blev behandlade i serbiska fängelser, dels som svar på det serbiska våldsamma agerandet i Kosovo. Auktioner från KLA skapade i sin tur en anledning för Serbien att agera mot Kosovo. Genom slumpmässiga artilleriattacker tömde de serbiska styrkorna byar efter byar på dess invånare, boskapsdjur

⁵³ Bieber & Daskalovski. *Understanding the War in Kosovo*, 17.

⁵⁴ Ibid., 17.

⁵⁵ Ibid., 52.

⁵⁶ Ibid., 60-61.

dödades samt grödor förstördes. Mellan april och september 1998 förstördes över 300 albanska byar och mellan 250,000 och 300,000 kosovoalbaner tvingades fly från sina hem. Det ansågs tydligt att syftet med denna serbiska kampanj inte var militärisk utan demografisk.⁵⁷ Detta resulterade i att under krigets start vågade inte kosovoalbaner lämna sina hem för rädslan att bli slumpmässigt avrättade och kvinnor våldtagna vilket resulterade i hungersnöd. Kosovoalbaner som vågade sig ut för att gå till näst intill tömda mataffärer blev oftast nekade då de endast sålde till serber.⁵⁸

P3: Möjlighet

När KLA växte numerärt 1998 gjordes det med hjälp av ledarskap från nyckelpersoner med bakgrunder som arméofficerare samt politiker tillhörandes politikern Ibrahim Rugovas rörelse, dock utan hans vetskap. Vid denna tidpunkt kunde KLA mobilisera och växa i Kosovo utan något betydande fysiskt motstånd, samt att de med stöd från Albanien även kunde nyttja deras territorium för mobilisering.⁵⁹

Milošević stärktes politiskt av de pågående oroligheterna i Kosovo med ett stort serbiskt nationalistiskt stöd bakom sig, och utan något internationellt stöd ansågs en fredlig lösning på oroligheterna osannolikt. Utan ett större ingripande internationellt kunde Milošević mobilisera ytterligare genom att anta en policy av måttlig nedtrappning i Kosovo i syfte att undvika risken av internationell intervention. Utan interventioner kunde Serbien fortsätta med sin agenda i Kosovo men behålla konflikten med en låg intensitet och hanterbar nivå.⁶⁰ Serbien hade vid tidpunkten överlägsen auktoritet kopplat mot försvar och säkerhet i Jugoslavien med YNA (Yugoslav National Army) samt territoriella möjligheter inom sitt eget land att mobilisera.⁶¹

P4: Massfientlighet i media

Efter att Milošević tagit makten tog staten full kontroll över media i Serbien och placerade egna följare på nyckelpositioner och valde journalister efter kriterier relaterat till patriotism. De som inte kunde följa dessa kriterier blev avsatta vilket innefattade över ettusen personer. Kort därefter började statlig media att sprida sin nationalistiska agenda och reflektera

⁵⁷ Noel, Malcolm. The War Over Kosovo. I *War and Change in the Balkans, Nationalism, Conflict and Cooperation*. Brad K. Blitz (red.), 143-155. New York: Cambridge University Press, 2006, 146-147.

⁵⁸ Rod, Nordland. In Kosovo, Fear and Hunger. *Newsweek*. 1999-05-10. (Hämtad 2021-03-27).

⁵⁹ Malcolm. The War Over Kosovo, 144-145.

⁶⁰ Bieber & Daskalovski. *Understanding the War in Kosovo*, 82.

⁶¹ Sabrina P. Ramet. *The Three Yugoslavias, State-Building and Legitimation, 1918-2005*. Washington, D.C: Woodrow Wilson Center Press, 2006, 360.

Milošević politiska prioriteringar. Trots detta fanns det privat media som kunde rapportera från oppositionens sida samt ge en annan bild av verkligheten. Dessa blev dock förföljda av staten samt arresterade och i vissa fall mördade på grund av förräderi.⁶²

Tidningar i Serbien mellan 1987 och 1998 följde troget impulser från politiska och ideologiska system. Tidningarna formade fakta för att passa in vid olika tillfällen snarare än att vara analytiskt och kritiskt samt anta att fakta kommer att granskas, syftet var bara att väcka känslor och attityder. Tidningar tenderade även att fokusera på extremiteterna av det sociala och politiska livet vilket skapade en bild av Jugoslavien som var mer skrämmande än vad det egentligen var. Tidningarnas syfte var vid tiden inte att vara kommersiellt vital utan syftade till att mobilisera folkmassorna. Denna typ av journalism som tjänade politiken och förkastade sin autonomi bidrog till att skapa och sprida ett auktoritärt samhälle som inte hade någon möjlighet för demokratiska lösningar till konflikter. Serberna var offer och någonting behövde göras.⁶³

Milošević kunde styra vad som rapporterades genom tidningen *politika* samt vad som sändes på *Belgrade TV*, vilket resulterade i att de nyttjades som verktyg för nationalistisk ideologisering. Pressen och media främjade nationella stereotyper och systematiskt dehumaniserade kosovoalbaner och påpekade att serber var offer både nu och historiskt. Serbisk media skapade förutsättningar för ett etniskt rent större Serbien som enbart kunde skrida till verklighet genom krig.⁶⁴

P5: Symboliska uppmaningar

Den 28 juni 1989 på årsdagen 600 år efter slaget vid trastfältet och tre månader efter Kosovo förlorat sin autonomi firade Milošević sin egen seger på samma plats där slaget ägt rum framför en publik som bestod av över en miljon serber. Milošević inledde sitt tal med ”Kosovo – Serbiens hjärta”. I talet försökte Milošević framkalla nationalistiska känslor för att prisa hans egna framgångar. Han menade att Serbien förlorat Kosovo på grund av splittring i ledarskapet av den serbiska staten samt kritiserade eftergifterna som lämnats från kommuniststyret på den serbiska befolkningens bekostnad. Milošević avslutade sitt tal med möjligheten för väpnad konflikt: ”återigen är vi i konflikt och står inför nya konflikter, dessa

⁶² Ivanka, Pjesivac. Do Demographics Matter? Individual differences in perceived news media corruption in Serbia. *Journalism Practise*. VOL. 11, nr. 5, 2017: 606-624, 609.

⁶³ Nebojša, Popov. *The Road to War in Serbia: Trauma and Catharsis*. Budapest: Central European University Press. 2000, 606-607.

⁶⁴ Ivo, Banac. The Politics of National Homogeneity. I *War and Change in the Balkans, Nationalism, Conflict and Cooperation*. Brad K. Blitz (red.), 143-155. New York: Cambridge University Press, 2006, 30-31.

är inte väpnade men en väpnad konflikt går inte att exkludera”. Efter talet lämnade Milošević i helikopter och publiken återvände hem via stora trafikstoppningar och dystra blickar från Kosovos albanska invånare.⁶⁵

I Samband med årsdagen intervjuades Ibrahim Rugova som för tillfället var lärare vid universitet i Prishtina men som senare skulle komma att bli Kosovos president. Intervjun genomfördes av den tyska tidningen Der Spiegel och i intervjun sa Rugova ”Det här är en ren serbisk provokation, en serbisk-chauvinistisk manifestation”.⁶⁶

P6: Säkerhetsdilemma

Kosovo var alltid en känslig punkt för Milošević. När Kosovo kom upp som samtalsämne försvann Milošević charmerande och eleganta uttryck framför utländska ambassadörer. NATOs general Naumann och befälhavare Clarke mötte vid flertalet tillfällen Milošević innan kriget med NATO bröt ut 1999. Clarke beskrev Milošević som överdrivet emotionell gentemot Albaner, eftersom han beskrev hur dåliga dessa människor var. Clarke nämner ”Det var dehumaniserande av en grupp människor, det är ett direkt incitament till etnisk rensning”.⁶⁷ Efter ett möte i oktober 1988 där Milošević gått med på att låta tvåusen utländska observatörer släppas in i Kosovo under hot om bombningar från NATO exploderade Milošević framför Clarke:

”Men general, vi vet hur vi ska hantera dessa mördare och våldtäktsmän. De är mördare, mördare av deras egen sort, men vi vet hur vi ska hantera dem och vi har gjort det förut. 1946 i Drenica dödade vi dem, dödade dem allihop”.⁶⁸

Samtidigt som krig utbröt på andra platser i Jugoslavien tillsåg Milošević att kosovoalbanerna inte skulle bli modiga och öppna en ny front. Vapen distribuerades till kosovoserber och militären ökade sin närvaro i Kosovo. Under större delen av 90-talet lyckades serbisk polis bibehålla Belgrads auktoritet genom att arrestera upprorsmakare, misshandel och andra former av skrämseltaktiker.⁶⁹

Mot slutet av 90-talet började albaner få nog av Milošević grepp om Kosovo vilket ledde till en start av väpnat motstånd mot de serbiska styrkorna. Den till en början mystiska och dåligt

⁶⁵ Louis, Sell. *Slobodan Milosevic and the Destruction of Yugoslavia*. London: Duke University Press, 2002, 88-89.

⁶⁶ Sören, Sommelius. *Kosova Utan Stjärna*. Stockholm: Carlsson Bokförlag, 1993, 90.

⁶⁷ Sell. *Slobodan Milosevic and the Destruction of Yugoslavia*, 267.

⁶⁸ Ibid., 269.

⁶⁹ Ibid., 269.

organiserade motståndsrörelsen KLA låg bakom motståndet mot de serbiska styrkorna. Stödet till KLA kom från olika sidor, dock var många av dess medlemmar tidigare fångar från demonstrationerna 1981 som började släppas från fängelse under 90-talet samtidigt som Milošević försökte få bort det sista av Kosovos autonomi. Dessa tidigare fångar blev under sin tid i fängelse radikaliserade av den brutala misshandel de utsattes för i serbiska fångelser. Dessa veteraner som kom att bli en stor del av KLA var inte rädda för att mista sina liv i kampen mot Serbien. Genom att båda sidors våldsanvändande ökade som svar på den andra sidans agerande var till slut en fullskalig väpnad konflikt ett faktum.⁷⁰

4.1.1. Resultat Kosovo

Premisser, (P1-3).

Som analysen visar så finns samtliga tre premisser närvarande i fallet Kosovo, dessa anses även nyttjas för att möjliggöra processerna. Diverse serbiska myter som rättfärdigar fientligheter mot kosovoalbaner samt ett behov av att dominera dem och Kosovo existerar långt tillbaka i historien. Det existerar historiska meningsskiljaktigheter om vilka som historiskt ”äger” regionen som har legat till grund för flertalet krig och konflikter vilket har resulterat i flera av dessa myter. Dessa myter återfinns även på den albanska sidan. Båda sidorna i denna konflikt har historiskt varit offer för mord och tvångsförflyttningar när Kosovoregionen har bytt makthavare, vilket i sin tur möjliggjort skapandet för denna typ av fientliga myter. Framför allt anses myten slaget vid trastfältet som den viktigaste myten då symbolen nyttjas av Milošević för att främja massfientlighet.

Tydliga rädslor hos både serber och kosovoalbaner innan krigets start återfinns i undersökningen. När Serbien kapar Kosovos autonomi och systematiskt börjar attackera boskap och byar i ett försök att få kosovoalbaner att lämna området genom att göra deras liv omöjligt att leva där. Dessa aktioner från serbisk sida bidrar till stor del att KLA börjar att agera med liknande metoder, vilket i sin tur skapar rädslor för serber bosatta i Kosovo. Rädslorna i detta fall anses vara viktiga för händelseförloppet då de bidrar till radikaliserings hos båda sidorna och framkallar ett agerande i form av mobiliseringen av KLA samt en anledning för Serbien att skydda kosovoserber. Rädslorna blir också ett verktyg för makthavare då de nyttjar rädslorna för att få igenom sin politik utan motstånd från befolkningen.

⁷⁰ Sell. *Slobodan Milosevic and the Destruction of Yugoslavia*, 278.

Båda sidorna hade territoriell bas och möjlighet att mobilisera. Serbien kunde med YNA och polisstyrkor mobilisera i Kosovo utan något fysiskt internationellt motstånd samtidigt som KLA hade möjlighet att mobilisera både i Kosovo samt möjligheter i och stöd från Albanien.

Processer, (P4-6).

Eftersom premisserna både är närvarande och utnyttjas i processerna finns enligt teorin möjlighet för våldsamt konflikt. Inga betydande fynd har identifierats i empirin om extrema massfientligheter i media i Kosovo eller Albanien. Vilket kan bero på att Serbien hade så pass stark kontroll över Kosovo att de inte hade möjlighet att rapportera denna typ av åsikter. Dock kräver teorin bara att dessa massfientligheter uttrycks i media hos ena parten av konflikten, vilket de gör. Dehumaniserade av kosovoalbaner skedde i flertalet medier och diskursen att serber var offer för ottomaner, turkar och albaner skedde kontinuerligt genom serbisk media kontrollerad av Milošević och hans nyckelpersoner placerade på viktiga mediapositioner. Detta skapade i sin tur stark nationalism och Milošević kunde då fullfölja sin agenda.

Milošević, som i analysen kategoriseras som en chauvinistisk elit, nyttjande av slaget vid trastfältet är en tydlig referens och användande av en etnisk symbol. Händelsen resulterade också i att skapa rädslor hos kosovoalbaner samt att stärka en redan existerande fientlighet emot kosovoalbaner från den serbiska befolkningen. Händelsen blev också en del i ett steg mot att kunna agera mot Kosovo utan hinder från den egna befolkningen. Referensen till symbolen främjade kosovoalbaners rädslor för en serbisk invasion genom att de offentligt fick se serber fira att Kosovo blivit berövad sin autonomi samt jubla över att en väpnad konflikt inte kunde uteslutas.

Slutligen anses ett säkerhetsdilemma som närvarande i analysen, detta på grund av Milošević personliga och giriga motiv till ett större Serbien som innefattar Kosovo samt respektive gruppens rädsla för utrotning vilket får dem att agera med våld. Säkerhetsdilemmat präglas av extremism och hat mot den andra etniska gruppen samt fungerar som en eskalerande spiral då den ena sidans agerande skapar repressalier från den andra sidan fram tills att en fullskalig väpnad konflikt utbryter.

Kosovo		
Symbolic Politics		
Variabler	Indikatorer	Närvaro (Ja/Nej)
Premisser	P1: Utbredda gruppmyter existerar på båda sidor som uttryckligen rättfärdigar fientligheter mot, eller behovet att dominera den etniska motståndaren.	Ja
	P2: Rädslor för gruppens utdöende finns hos båda sidor när våldsamheter bryter ut.	Ja
	P3: Båda sidor har territoriell bas och möjlighet att mobilisera.	Ja
Därefter drivs mobilisering för våldsam konflikt genom tre processer:		
Processer	P4: Extrema massfientligheter uttrycks i media och ger stöd för målet av politisk dominans över etniska rivaler (på åtminstone en sida) eller motstånd för sådan dominans.	Ja
	P5: Chauvinistiska eliter använder symboliska uppmaningar till gruppmyter, vilket leder till och främjar rädslor och massfientlighet att mobilisera sina grupper för konflikt.	Ja
	P6: Ett säkerhetsdilemma som drivs av själviska och giriga motiv skapas, där växande extremism av ledarskap på ena sidan resulterar i radikaliserings av ledarskapet på den andra.	Ja

Figur 2. Resultat – Kosovo.

4.2. Fall 2: Nordmakedonien

Bakgrund

Självständighetsförklaringen av republiken Makedonien i september 1991 mitt under Jugoslaviens förfall provocerade en farlig politisk och diplomatisk kris. Det var potentiellt ett större hot mot fred och stabilitet i både Balkan och Europa än konflikterna i Slovenien, Kroatien och Bosnien. Ett krig över Nordmakedonien kunde ha blivit en större konflikt än tidigare nämnda då det hade involverat tidigare jugoslaviska republiker samt Nordmakedoniens grannländer och möjligtvis Turkiet. Eftersom Grekland och Turkiet hade deltagit på olika sidor i ett eventuellt krig hade det resulterat i den första väpnade konflikten där två medlemsländer i NATO hade stått på olika sidor.⁷¹

⁷¹ Andrew, Rossos. The disintegration of Yugoslavia, Macedonia's independence and stability in the Balkans. I *War and Change in the Balkans, Nationalism, Conflict and Cooperation*. Brad K. Blitz (red.), 110-118. New York: Cambridge University Press, 2006, 110.

P1: Nordmakedonska myter

1893 bildades terroristorganisationen IMRO (Internal Macedonian Revolutionary Organisation) var syfte var att nå autonomi för Nordmakedonien, dock blev de senare en del av Bulgariens intresse i Balkan.⁷² Efter det andra balkankriget som bröt ut 1913 när Bulgarien attackerat Serbien, resulterade i att stora delar av Nordmakedonien blev södra Serbien under fördraget i Bukarest, något som IMRO inte var nöjda med då stora delar slagits på den bulgariska sidan. Beteendet hos alla sidor under balkankrigen lämnade interetniska ärr som fortfarande finns kvar i dagens Nordmakedonien.⁷³

1903 genomförde kristna makedonier Ilinden-upproret och proklamerade Kruševo-republiken som höll i tio dagar. Upproret har resulterat i den mest helgade händelsen i moderna nordmakedonska nationalisters mytologi.⁷⁴

Vissa experter på området poängterar att nordmakedonier som folk, till skillnad från nordmakedonier som olika etniska grupper, har delat samma geografiska plats i flera generationer. Enligt detta perspektiv har inte nordmakedonier några historiska myter så som serber har.⁷⁵

P1: Serbiska myter

Under 1800-talet skedde inte samma nationalistiska utveckling i Nordmakedonien som i dess grannländer, vilket resulterade i att de blev hävdade av serber, greker och bulgarer. De hade alla egna förklaringar till varför de borde styra Nordmakedonien. Serber menade att nordmakedoniens grammatik och dess användning är bevis på deras serbiska ursprung av *slava* firandet som är ett firande av familjehelgonet och som firas av slaver.⁷⁶

I det serbiska perspektivet borde Nordmakedonien vara tacksamma på grund av de uppoffringar som Serbien har gjort för att försvara regionen under flera historiska krig så som balkankrigen 1912 - 1913 mot den turkiska ockupationen samt andra världskriget. Där Serbien har gjort stora uppoffringar för att befria Nordmakedonien, vilket har skapat både ett politiskt och emotionellt band till Nordmakedonien.⁷⁷

⁷² John, Philips. *Macedonia Warlords and Rebels in the Balkans*. London: Yale University Press, 2004, 24.

⁷³ Philips. *Macedonia Warlords and Rebels in the Balkans*, 30.

⁷⁴ Ibid., 26.

⁷⁵ Alice, Ackermann. *Making Peace Prevail, Preventing Violent Conflict in Macedonia*. New York: Syracuse University Press, 2000, 99.

⁷⁶ Philips. *Macedonia Warlords and Rebels in the Balkans*, 22.

⁷⁷ Ibid., 81-82.

P2: Nordmakedonska rädslor

I samband med Nordmakedoniens självständighetsförklaring uppstod tre källor potentiella att starta våldsamma konflikter, (1) anspänningar mellan slaviska nordmakedonier och etniska albaner samt mellan slaviska nordmakedonier och etniska serber bosatta i Nordmakedonien. (2) motstridiga relationer med Serbien, inkluderandes rädslor för krig och konflikt som spillet över från Bosnien och Kosovo. (3) dispyter mellan Grekland och Nordmakedonien.⁷⁸

Under månaderna direkt efter Nordmakedoniens självständighetsförklaring fanns starka rädslor för en serbisk invasion samt oro för våldsamheter från etniska serber bosatta i Nordmakedonien. Samtidigt som krig i Kroatien pågick hade YNA trupper stationerade i Nordmakedonien vilket skapade starka rädslor för att dras in i ett krig. Vad som också ansågs problematisk var att Nordmakedonien hade soldater inom YNA och rädslor för deras säkerhet skapades efter självständighetsförklaringen. Som en del av Nordmakedoniens neutralitet slutade Nordmakedonien att skicka soldater till YNA.⁷⁹

P2: Serbiska rädslor

Etniska serber bosatta i städer och byar nära den serbiska gränsen försökte i samband med Nordmakedoniens självständighet att utropa en egen serbisk republik. Detta genom att likna situationen till den kroatiskserbiska populationen i Krajinaregionen på grund av rädslor för att bli en utsatt minoritet i det nya landet. Dessa rädslor existerade på grund av hur serbiska minoriteter blivit behandlade i övriga regioner i Jugoslavien så som Kroatien och Kosovo, varpå de befarade en liknande behandling som etnisk minoritet i Nordmakedonien. Med hjälp av internationellt stöd lyckades dock den nordmakedonska regeringen lösa krisen genom att uppfylla de flesta kraven från de etniska serberna.⁸⁰

P3: Möjlighet

I samband med Nordmakedoniens självständighetsförklaring signalerade de möjligheten för att ansluta sig till en union av självständiga jugoslaviska stater, en metod för att signalera till Serbien att Nordmakedonien fortfarande är mottagliga för att kompromissa en lösning. Samtidigt hade YNA stationerade enheter i Nordmakedonien vilket skapade möjlighet för Serbien att agera militärt mot republiken då de redan var mobiliserade. Detta skapade oro över

⁷⁸ Ackermann. *Making Peace Prevail, Preventing Violent Conflict in Macedonia*, 59.

⁷⁹ Ibid., 82.

⁸⁰ Ibid., 60.

en potentiell serbisk invasion likt andra länder i Balkan, men trots det var Nordmakedonien bestämda i sin självständighetsförklaring.⁸¹

Genom förhandlingar lyckades Nordmakedoniens president Gligorov få YNA att lämna Nordmakedonien, vilket i sin tur skapade problemet att de näst intill blev försvarslösa på grund av landets egen begränsade militär. Genom att söka internationellt stöd från FN skickades ettusen fredsbevarande styrkor från USA och Skandinavien till Nordmakedonien i syfte att undvika att krig från övriga Balkan spred sig till Nordmakedonien.⁸²

P4: Massfientlighet i media

Nordmakedonien såg allvarligt på hotet om en eventuell separationsrörelse från etniska serber och en eventuell serbisk invasion även om de etniska serberna enbart utgjorde ungefär två procent av befolkningen. Serbien gjorde flera intrång på de nordmakedonska gränserna och ledarna i Nordmakedonien uttryckte oroligheter över Serbiens intentioner. Flera journalister skrev om situationen som likheter med det agerande som skett från serbisk sida i Bosnien och Kroatien innan krigen startade.⁸³

Det mest diskuterade scenariot var en eventuell invasion från Milošević i Nordmakedonien genom att nyttja landets etniska serber som en anledning för invasion. Tron på detta scenario eskalerade genom propaganda från Serbien som refererade till de över 300 000 serber som var bosatta i Nordmakedonien, en extremt överdriven siffra. Falska rapporter om att etniska serber i Nordmakedonien blev diskriminerade började också florerera i tidningar i Belgrad. Vissa serbiska aktivister krävde öppet ett skapande av en autonom serbisk region i norra Nordmakedonien.⁸⁴

P5: Symboliska uppmaningar

Vid flertalet tillfällen under perioden 1991 och 1993 möttes den grekiska premiär- och utrikesministern med Milošević för att diskutera det ”makedonska problemet”. 1992 protesterade Nordmakedoniens president Gligorov offentligt för att dessa diskussioner fördes utan en representant från Nordmakedonien. Dessa möten syftade till att Milošević

⁸¹ Ackermann. *Making Peace Prevail, Preventing Violent Conflict in Macedonia*, 81.

⁸² Ibid., 83-84.

⁸³ Ibid., 85.

⁸⁴ Ibid., 85-86.

tillsammans med Grekland ville utarbeta en plan för att destabilisera Nordmakedonien, något som inte blev till verklighet.⁸⁵

Gligorov lyckades skapa ett klimat av interetnisk tolerans vilket kan ses som otypiskt för länder i Balkan. I Gligorovs demokratiska parlament blandades 27 säten av politiker med olika etnisk bakgrund. Gligorov blev en vital del för fred i Nordmakedonien samtidigt som krig pågick i många år norr om landets gränser. Gligorov argumenterade för att kunna uppnå fred var Nordmakedonien tvungna att förkasta idén om att flytta gränser med våld, etnisk rensning samt att inte respektera minoriteters rättigheter. Gligorov varnade FN att överseende av användandet av våld för territoriell expansion kan öka risken för permanenta interetniska krig.⁸⁶

På grund av Nordmakedoniens blodiga förflutna och västvärldens bild av Balkan som en våldsamt region gjordes avsiktliga försök från Nordmakedoniens ledare att inte uppmana till myter. Nordmakedoniens politiker identifierade konsekvenserna av kroatiska och serbiska chauvinister som nyttjade historiska symboler, i synnerhet Milošević.⁸⁷

P6: Säkerhetsdilemma

Nordmakedoniens fredliga uttåg ur före detta Jugoslavien och skapandet av den intrasociala fred som efterföljde kan förklaras av flera faktorer som oftast var frånvarande i övriga Balkan. Frånvaron av konflikt skapades av pragmatiskt ledarskap, taktiskt och strategiskt imperativ, ekonomiska överväganden, historiska faktorer samt ett lägligt internationellt stöd som kollektivt minskade risken för krig. Till en början skedde ett icke-konfronterande utträde från Jugoslavien. Gligorov försökte medla mellan de bråkande republikerna i hoppet om att bevara den sydslaviska överenskommelsen, om än i en annan form. Eftersom överenskommelsen inte önskade Jugoslaviens kollaps, fanns ingen anledning för YNA att attackera Nordmakedonien. När självständigheten var ett faktum nyttjade Gligorov sin erfarenhet och den respekt han hade inom förbundsstatsstrukturerna för att förhandla fram YNA fredliga tillbakadragande från nordmakedonskt territorium. Det faktum att YNA fick alla sina krav uppfyllda, gavs flera månader för att slutföra sitt tillbakadragande samt att de inte blev utsatta för attacker av lokal pöbel bidrog till detta slutresultat, till skillnad från i Slovenien och Kroatien. General Mitre

⁸⁵ Philips. *Macedonia Warlords and Rebels in the Balkans*, 55.

⁸⁶ Ellen W. Gorsevski. *Peaceful Persuasion: The Geopolitics of Nonviolent Rhetoric*. New York: State University Press, 2004, 73-74.

⁸⁷ Ackermann. *Making Peace Prevail, Preventing Violent Conflict in Macedonia*, 99.

Arsovski, chef för YNA-styrkorna i Makedonien menade att icke provokation var en nyckelfaktor för YNAs fredliga tillbakadragande.⁸⁸

Trots att tomrummet efter YNA gjorde att Nordmakedonien lämnades med en begränsad försvarsförmåga ansåg Gligorov att tillbakadragandet av vad som nu ansågs som främmande makt i YNA och den uppfattade motståndaren var nödvändig för Nordmakedoniens självständighet. Således var en begränsad försvarsförmåga en risk värd att ta. Detta dilemma löste Gligorov därefter genom att begära internationellt stöd i form av försvarsförmåga samtidigt som Gligorov identifierade att Jugoslavien vid tidpunkten inte var kapabla till att inkorporera Nordmakedonien genom våld och hade således inget annat val än att acceptera deras självständighet.⁸⁹

4.2.1. Resultat Nordmakedonien

Premisser, (P1-3).

Gruppmyster existerar på båda sidorna som analysen behandlar, dock är de något svaga kopplat mot att rättfärdiga fientligheter mot den andra sidan. Även om dessa gruppmyster är något svaga kopplat mot indikator P1 så motiveras indikatorn trots det som närvarande då det fanns gruppmyster på båda sidor som en chauvinistisk elit skulle kunna utnyttjat för att främja rädslor och massfientlighet i syfte att upprätthålla en nationalistisk agenda.

Efter Nordmakedoniens självständighetsförklaring följde starka rädslor, dels hos den Nordmakedonska befolkning som fruktade serbisk invasion. Detta på grund av hur Serbien hade hanterat Bosnien, Kroatien och Kosovo samt att Serbien vid tidpunkten redan var mobiliserade i Nordmakedonien med YNA, vilket möjliggjorde att Serbien snabbt kunde ha agerat om de hade velat. Vidare fanns det rädslor i Nordmakedonien att kriget runtom i Balkan skulle spilla över till deras land. Starka rädslor hos den serbiska sidan fanns i form av de etniska serber som var bosatta i Nordmakedonien som efter självständighetsförklaringen fruktade sin egen grupps existerande i det nya landet. Dessa rädslor minskade något på grund av Nordmakedoniens agerande genom att möta de etniska serbernas behov. Även om inga större våldsamheter bröt ut motiveras ändå starka rädslor hos båda sidorna som närvarande i samband med självständighetsförklaringen sett till hur befogade etniska gruppers rädslor har varit i övriga Balkan efter självständighetsförklaringar och Serbiens reaktion på dessa.

⁸⁸ Sasho, Ripiloski. *Conflict in Macedonia: Exploring a Paradox in the Former Yugoslavia*. London: First Forum Press, 2011, 144.

⁸⁹ Ripiloski. *Conflict in Macedonia: Exploring a Paradox in the Former Yugoslavia*, 145.

Serbien och Nordmakedonien hade båda territoriell bas och möjlighet att mobilisera. Serbien inom sitt eget land samt kontrollen över YNA. De var dessutom redan mobiliserade i stora delar av Nordmakedonien i samband med självständighetsförklaringen. Nordmakedonien hade territoriell bas inom sitt eget land samt möjlighet att mobilisera, dock något begränsat på grund av att de tidigare förlitat sig på YNA, men det fanns trots det möjlighet att göra en begränsad form av väpnat motstånd om det hade behövts. Det internationella stödet i form av utländska trupper motiveras också falla inom ramen för Nordmakedoniens möjlighet att mobilisera trupper, således motiveras indikatorn P3 som närvarande.

Processer, (P4-6).

Trots att det fanns en stor oro i Nordmakedonien över en serbisk invasion, en oro som stärktes av det som rapporterades i serbisk media, så anses inte indikator P4 som närvarande. Detta på grund av att inga större massfientligheter uttrycktes i media, i kontrast med Kosovo där dehumaniserande av kosovoalbaner skedde kontinuerligt i serbisk media. Serbisk media må ha rapporterat om diskriminerade etniska serber i Nordmakedonien men inga fynd av massfientligheter mot någon av grupperna har gjorts, således ses indikator P4 som frånvarande.

Indikator P5, chauvinistiska eliters nyttjande av symboliska uppmaningar till gruppmyter är också frånvarande i detta fall. Milošević hanterar inte fallet Nordmakedonien öppet så som han gjort med övriga länder i Balkan. Däremot fördes diskussioner bakom stängda dörrar med Grekland, vilket inte skapar möjlighet till symboliska uppmaningar då det oftast kräver direkt kommunikation med befolkningen. Nordmakedoniens ledare gjorde ett medvetet val att inte använda symboliska uppmaningar till gruppmyter på grund av att de identifierat dess förödande konsekvenser från övriga länder i Balkan. Gligorov gjorde raka motsatsen och försökte förena olika etniska grupper i Nordmakedonien trots att det fanns gruppmyter för både Milošević och Gligorov att nyttja om de hade valt att gå den vägen.

Genom att Gligorov lyckades uppfylla både etniska serbers och YNAs behov skapade han förutsättningar för att våldsamheter inte skulle uppstå. Detta agerande från Gligorov resulterade i att potentiella möjligheter till våldsamheter minimerades och genom diplomatiska medel i form av att Nordmakedonien inte önskade Jugoslaviens kollaps fanns det ingen större anledning för Serbien att attackera Nordmakedonien. Således skapades inget säkerhetsdilemma där växande extremism på ena sidan radikaliserar ledarskapet på den andra sidan och indikator P6 anses därav vara frånvarande.

Nordmakedonien		
Symbolic Politics		
Variabler	Indikatorer	Närvaro (Ja/Nej)
Premisser	P1: Utbredda gruppmyter existerar på båda sidor som uttryckligen rättfärdigar fientligheter mot, eller behovet att dominera den etniska motståndaren.	Ja
	P2: Rädslor för gruppens utdöende finns hos båda sidor när våldsamheter bryter ut.	Ja
	P3: Båda sidor har territoriell bas och möjlighet att mobilisera.	Ja
Därefter drivs mobilisering för våldsam konflikt genom tre processer:		
Processer	P4: Extrema massfientligheter uttrycks i media och ger stöd för målet av politisk dominans över etniska rivaler (på åtminstone en sida) eller motstånd för sådan dominans.	Nej
	P5: Chauvinistiska eliter använder symboliska uppmaningar till gruppmyter, vilket leder till och främjar rädslor och massfientlighet att mobilisera sina grupper för konflikt.	Nej
	P6: Ett säkerhetsdilemma som drivs av själviska och giriga motiv skapas, där växande extremism av ledarskap på ena sidan resulterar i radikaliserings av ledarskapet på den andra.	Nej

Figur 3. Resultat – Nordmakedonien.

5. Avslutning

Avslutande kapitel återkopplar till uppsatsens syfte och svarar på forskningsfrågan, därefter följer diskussion och slutsatser. Slutligen ges förslag på vidare forskning kopplat mot forskningsfrågans svar efter genomförd diskussion och dragna slutsatser. Slutligen beskrivs studiens relevans för officersprofessionen.

5.1. Diskussion och slutsats

Svar på forskningsfråga

Denna uppsats ämnade att testa symbolic politics teorin på fallen Kosovo och Nordmakedonien med hjälp av kvalitativ textanalys. Syftet var att genom dessa oprövade fall skapa bättre möjligheter att förstå etniska krig genom teorin och socialpsykologiska tankar och på så sätt bidra till forskningsläget. Detta gjordes genom frågeställningen:

”Hur kan Stuart J. Kaufmans symbolic politics teori hjälpa till att förstå uppkomsten av det etniska kriget i Kosovo samt Nordmakedoniens fredliga uttåg ur Jugoslavien?”

Uppsatsens analys har resulterat i att teorin kan hjälpa till att förstå uppkomsten av det etniska kriget i Kosovo samt Nordmakedoniens fredliga uttåg ur Jugoslavien. I fallet Kosovo har analysen identifierat närvaro av teorins tre premisser samt bevis på hur dessa premisser därefter används i teorins tre processer vilket stärker teorins möjligheter att förstå etniska krigs uppkomst.

Via analysen skapar teorin också en viss förståelse till varför etniska krig ibland inte uppstår även om potential till krig finns närvarande. I fallet Nordmakedonien visar analysen på att teorins tre premisser finns närvarande, även om dess närvaro inte anses lika starka som i fallet Kosovo. Däremot finns ingen närvaro av teorins processer i fallet. Genom detta kan teorin hjälpa till att förstå varför det inte blev ett etniskt krig i Nordmakedonien. Dock ger teorin ingen konkret förklaring till varför etniska krig inte uppstår trots att det finns potential, mer än att våldsamheter kan undvikas om etniska eliter skickligt definierar gruppens behov på ett skäligt sätt och samarbetar genom gruppens olika klasser för att motverka våldsamheter. Analysen visar i fallet Nordmakedonien att denna typ av skicklighet fanns närvarande hos Nordmakedoniens eliter, vilket således stärker teorins möjlighet att också förstå varför etniska krig inte uppstår trots att potential finns.

Analysen visar också att genom de två fall som analyserats kan teorins processer stärka premisserna. Genom att chauvinistiska eliter använder symboliska uppmaningar samt att

massfientligheter uttrycks i media så rättfärdigas starka fientligheter mot etniska rivaler och rädslor som uppstår anses starkare. Således är premisserna både tydligare och starkare i de fall där även processerna utnyttjas.

Diskussion

Det kan argumenteras för att teorin missar aspekten av det internationella stödets roll. Via analysen av teorin kan effekten av det internationella stöd som Nordmakedonien erhöll inte förstås. Teorin misslyckas således att förstå det internationella stödets roll i huruvida ett etniskt krig uppstår, inte uppstår eller kan lösas. I moderna etniska konflikter finns oftast någon form av internationellt inblandande i konflikterna och rent teoretiskt kan en etnisk konflikt existera som uppfyller teorins samtliga premisser och processer men som aldrig eskalerar till ett större säkerhetsdilemma på grund av ett internationellt ingripande. Således hade inte teorin kunnat förstå utfallet av ett sådant teoretiskt fall.

Rationalistiska och konstruktivistiska tankar om etniska konflikter som presenteras i forskningsöversikten i inledningskapitlet framställer etniska konflikter som en ostoppbar störtvåg. Däremot visar resultatet av denna studie ytterligare intressant observation efter genomförd analys, vilket är makthavares olika agerande. Genom att identifiera vad det är som orsakar olika utfall i studiens två fall finns det bevis för att det spelar stor roll hur makthavare faktiskt väljer att agera. Genom det socialpsykologiska perspektivet kan makthavare som kan se konsekvenser av rädslor och hat välja att inte agera på de premisser som finns närvarande så som i fallet Nordmakedonien. Vilket innebär att de etniska konflikterna går att motverka genom rätt agerande.

Slutsats

På grund av att teorin kan hjälpa till att förstå både kriget i Kosovo samt Nordmakedoniens undvikande av krig i denna studie så anses generaliserbarheten för teorin som god och forskningsfrågan besvarad. Detta trots att teorin utelämnar en mer konkret förklaring till varför etniska krig inte uppstår samt att den inte behandlar det internationella stödets roll i etniska konflikter i den utsträckning som önskas. Vidare visar studien att eliters nyttjande av historiska myter och befolkningens rädslor är avgörande för resultatet i situationer med potential till etniska krig. Slutligen kan uppsatsen bidra till det aktuella forskningsläget då studien har identifierat resultat som tyder på att socialpsykologiska aspekter i kombination med logik kan hjälpa till att förstå etniska krigs ursprung.

5.2. Vidare forskning

Då denna uppsats har analyserat symbolic politics med hjälp av fallen Kosovo och Nordmakedonien skulle teorins förståelse för etniska krig stärkas ytterligare eller försvagas genom analys av andra fall i Balkan, så som kriget i Bosnien och Kroatien. Vidare forskning av teorin föreslås också göras på fall där potential till etniskt krig existerat men inte uppstått där också stort internationellt stöd har funnits i syfte att testa teorins möjlighet att förstå det internationella stödets roll i att motverka etniska krig.

Det är också av intresse att genomföra mer djupgående analys av Nordmakedoniens framgångssaga till en fredlig självständighetsförklaring. Detta i syfte att försöka skapa en mer konkret identifiering av vad som leder till de framgångsfaktorer som gör att Nordmakedonien lyckades undvika en våldsam konflikt.

5.3. Relevans för officersprofessionen

Försvarsmakten har historiskt och kan eventuellt i framtiden komma att delta i militära samarbeten med NATO och FN i konfliktområden sprungna ur etniska krig. Därav kan denna uppsats och liknande studier om vad som leder till etniska krig skapa förståelse för vad det är som gör att denna typ av etniska dispyter eskalerar till krig. Och på så sätt skapa verktyg som kan användas för att nå ett slut på denna typ av krig eller motverka dem helt. Även om denna studie inte fullt ut kan förstå det internationella stödets roll så finns ändå aspekten av internationellt stöd i form av trupp närvarande i Balkan under och efter tidsperioden för analysen. Således är det av vikt att förstå framgent hur det internationella stödet bör agera vid stöd av etniska konflikter kontra vanliga konflikter.

6. Litteratur och referensförteckning

Litteratur

Ackermann, Alice. *Making Peace Prevail, Preventing Violent Conflict in Macedonia*. New York: Syracuse University Press, 2000.

Bieber, Florian & Daskalovski, Zidas. *Understanding the War in Kosovo*. London: Frank Cass Publishers, 2005.

Blitz K. Brad (red.). *War and Change in the Balkans, Nationalism, Conflict and Cooperation*. New York: Cambridge University Press, 2006.

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Towns, Ann; Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. Uppl. Stockholm: Wolters Kluwer, 2017.

George L. Alexander & Bennett, Andrew. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge Massachusetts: MIT Press, 2005.

Gorsevski W. Ellen. *Peaceful Persuasion: The Geopolitics of Nonviolent Rhetoric*. New York: State University Press, 2004.

Horowitz L. Donald. *Ethnic Groups in Conflict*. Berkeley: University of California Press, 1985.

Johannessen, Asbjörn. Tufte, Per Arne & Christoffersen, Line. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 2. Uppl. Malmö: Liber AB, 2020.

Kaufman J. Stuart. *Modern Hatreds: The Symbolic Politics of Ethnic War*. Ithaca: Cornell University Press, 2001.

Mertus A. Julie. *Kosovo, How Myths and Truths Started a War*. Berkeley: University of California Press, 1999, 1.

Philips, John. *Macedonia Warlords and Rebels in the Balkans*. London: Yale University Press, 2004.

Popov, Nebojša. *The Road to War in Serbia: Trauma and Catharsis*. Budapest: Central European University Press. 2000.

Ramet P. Sabrina. *The Three Yugoslavias, State-Building and Legitimation, 1918-2005*. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center Press, 2006.

Ripiloski, Sasho. *Conflict in Macedonia: Exploring a Paradox in the Former Yugoslavia*. London: First Forum Press, 2011.

Sell, Louis. *Slobodan Milosevic and the Destruction of Yugoslavia*. London: Duke University Press, 2002.

Sommelius, Sören. *Kosova Utan Stjärna*. Stockholm: Carlsson Bokförlag, 1993.

Elektroniska källor

Nordland, Rod. In Kosovo, Fear and Hunger. *Newsweek*. 1999-05-10. <https://search-proquest-com.proxy.annalindhbiblioteket.se/docview/214310148?pq-origsite=primo> (Hämtad 2021-03-27).

Vetenskapliga artiklar

De Figueiredo, Rui J.P & Weingast, R. Barry. The Rationality of Fear: Political Opportunism and Ethnic Conflict. *Civil Wars, Insecurity, and Intervention*. New York: Colombia University Press, 1999: 261-302.

Elaine K. Denny & Walter F. Barbara. Ethnicity and Civil War. *Journal of Peace Research*. VOL. 51, nr. 2, 2014: 199–212.

Fearon D. James. Rationalist Explanations for War. *International Organization*. VOL. 49, nr. 3, 1995: 379-414.

Fearon D. James & Laitin D. David. Violence and the Social Construction of Ethnic Identity. *International Organization*. VOL. 54, nr. 4, 2000: 845-877.

Kaufman J. Stuart. Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence. *International Security*. VOL. 30, nr. 4, 2000: 45-86.

Lake A. David & Rothchild, Donald. Containing Fear: The Origins and Management of Ethnic Conflict. *International Security*. VOL. 21, nr. 2, 1996: 41-75.

Pjesivac, Ivanka. Do Demographics Matter? Individual differences in perceived news media corruption in Serbia. *Journalism Practise*. VOL. 11, nr. 5, 2017: 606-624.

Tang, Shiping. The Onset of Ethnic War: A General Theory. *Sociological Theory*. VOL. 33, nr. 3, 2015: 256-279.